

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-32>

**PECULIARITIES OF THE DEVELOPMENT
OF STATE-CHURCH RELATIONS IN GREECE**

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ
ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН В ГРЕЦІЇ**

Palinchak M. M.

*Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor of the Department
of International Politics,
Faculty of International Economic
Relations,
Uzhgorod National University
Uzhgorod, Ukraine*

Палінчак М. М.

*доктор політичних наук, професор,
професор кафедри міжнародної
політики
факультету міжнародних
економічних відносин,
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Zabrodsky R. V.

*Postgraduate Student of the Department
of International Politics,
Faculty of International Economic
Relations,
Uzhgorod National University
Uzhgorod, Ukraine*

Забродський Р. В.

*аспірант кафедри міжнародної
політики
факультету міжнародних
економічних відносин,
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Правомірність погляду на православ'я як на офіційну релігію в Греції підтверджує, Преамбула чинної Конституції: «В ім'я Святої, Єдиносущної та Неподільної Трійці П'ята Конституційна асамблея Греції проголошує» (далі слідує текст Конституції) [1, Quasi-Preamble]. Це класична *Invocatio Dei*, яка виражає один із догматів домінуючої релігії, підкреслює її особливий зв'язок з державою, чітко вказує на важливе, особливе місце православної релігії в суспільному житті Греції. Показово, що аналогічну роль відіграють і два інших положення Конституції, які містяться у статтях 33 (частина 2) і 59 (частина 1). Мова йде про тексти присяги, яку складають перед парламентом президент і члени Палати депутатів. Президент, зокрема, перед вступом на посаду складає перед Палатою депутатів присягу такого змісту: «Присягаюся іменем Святої, Єдиносущної та Неподільної Трійці слідувати Конституції і законам, дбати про їх сумлінне дотримання, захищати національну незалежність і територіальну цілісність країни, права і свободи греків, служити загальним інтересам і розвитку

грецького народу» [1, art. 33, р. 2]. Зміст зазначених вище статей однозначно узгоджується з Преамбулою, а також з положеннями статті 3 Конституції. Тексти присяг наводять також на думку про те, що офіційний характер православ'я в Греції проявляється на державних церемоніях, які проводяться виключно за православним обрядом.

Оскільки переважна більшість грецького населення сповідує православну віру, повсякденна культура перебуває в Греції під потужним впливом цієї релігії.

Привілеї, які має Елладська православна церква, проявляються, крім інших, у сфері надання релігійної (душпастирської) допомоги в державних установах. Хоча грецьким законодавством не передбачене капеланство в прямому сенсі цього слова, держава надає релігійним конфесіям свободу надавати такого роду послуги і забезпечувати капеланське служіння. Відповідні послуги пропонують не тільки грецькі православні конфесії, але й католицькі, ісламські, іудейські, вірменські [5, р. 149–151].

У сфері охорони здоров'я в Греції переважають державні лікарні. Здебільшого вони оплачують послуги власних священиків, але діяльність останніх регулюється Елладською православною церквою. Більшість лікарень дозволяють надавати капеланські послуги також і іншим конфесіям на спеціальній договірній основі [5, р. 153].

Подібно до Конституції багатьох країн Європейського Союзу, чинний Основний Закон Греції розрізняє свободу совісті та свободу віросповідання. Свобода совісті не підлягає ніяким обмеженням, що обумовлено її природою, і це чітко прописано в ч. 1 статті 13. У фаховій літературі загальноприйнятим є погляд, згідно з яким свобода совісті не є особливим даром держави чи влади; це природне, невідчужуване право кожної людини – право на вільний, завізований власною совістю вибір певних релігійно-світоглядних цінностей, орієнтирів, на їх вільну самореалізацію на основі вільного самовиначення. Актуальними в цьому контексті є слова відомого англійського філософа другої половини XVII ст. Дж. Локка: «свобода совісті становить природне право кожної людини, і нікого не можна примушувати у справах релігії законом чи силою» [2, с. 52–54].

Розглядаючи питання грецького православ'я та його відносин з державою, не можна оминати увагою особливий режим святої гори Афон, яка є місцем паломництва православних вірників з усіх куточків світу. Гора Афон адміністративно стала частиною Греції в 1912 р. Сьогодні вона перебуває під духовною юрисдикцією Вселенського патріархату і зберігає свій давній традиційний режим самоврядування.

Раніше, ще на початку XX ст., у рамках самоврядування монастирями Афона було узгоджено Статут, яким регулюється їх управління.

Він був ратифікований Законодавчим декретом від 16 жовтня 1926 р. й набув чинності в наступному 1927 р. [4, р. 181].

Варто звернути увагу на твердження, згідно з яким уся грецька історія останніх століть характеризується потужним впливом релігії на грецький народ і ключовою роллю Елладської православної церкви в його політичному, суспільному і культурному житті. Якщо звернутися до відомої типології іспанського та американського соціолога релігії Х. Казанови, можна визначити дану релігійну інституцію як «усталену церкву» [3, р. 22, 55–56]. Варто пригадати також, що грецьке законодавство визнає її як юридичну особу публічного права, а Конституція Греції трактує православ'я як домінуючу (панівну) релігію.

Література:

1. The Constitution of Greece. Adopted on: 11 June 1975. ICL Document Status: 1986. URL: [https://www.rightofassembly.info/assets/downloads/1975_Constitution_of_Greece_\(as_amended\).pdf](https://www.rightofassembly.info/assets/downloads/1975_Constitution_of_Greece_(as_amended).pdf)
2. Сорокун В. М. Міжнародно-правовий захист права на свободу совісті та віросповідання: монографія. Харків : Константа, 2010. 251 с.
3. Casanova J. Public Religion in the Modern World. Chicago-London : The University of Chicago Press, 1994. 330 p.
4. Papadopoulou L. State and Church in Greece. In: State and Church in the European Union. Ed. G. Robbers. 3rd edition. Baden-Baden, Deutschland: Nomos Verlag, 2019. 688 p. P. 171–194.
5. Papageorgiou C., Papadopoulou L. Spiritual Assistance in Public Institutions. Proceedings of the XXVIIIth Annual Conference of the European Consortium for Church and State Research (13-16 October 2016, Jurmala). Eds. R. Balodis, M. R. Blanco. Albolote, Granada, 2018. P. 149–158.